

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ Š. N.**, bývajúceho v M. a **2/ D. Č.**, bývajúceho v M., zastúpených JUDr. P. N., advokátom so sídlom v M., proti žalovanému **L. K.**, bývajúcemu v B., zastúpenému Mgr. P. K., advokátom so sídlom v Ž., **o náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 17 C 161/97, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Bratislava IV z 30. apríla 2007 č. k. 17 C 161/97-229 a proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 4. júna 2009 sp. zn. 9 Co 376/2007 rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Okresného súdu Bratislava IV z 30. apríla 2007 č. k. 17 C 161/97-229 a rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 4. júna 2009 sp. zn. 9 Co 376/2007 **z r u š u j e** a vec vracia Okresnému súde Bratislava IV na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobcovia sa žalobou, doručenou súdu prvého stupňa dňa 17.3.1997, domáhali voči žalovanému zaplatať náhrady škody (po čiastočnom späťvzatí žaloby v priebehu konania) v sume 140 000,-- Sk (4 647,15 EUR) s príslušenstvom. V žalobe uviedli, že škoda vo forme ušlého zisku im bola spôsobená konaním žalovaného, ktorý uzamknutím vchodových dverí im znemožnil prístup do prenajatých nebytových priestorov, v dôsledku čoho v období od 10.5.1994 do 21.8.1995 nemohli vykonávať podnikateľskú činnosť – prevádzkovať výčap piva.

Okresný súd Bratislava IV rozsudkom z 30. apríla 2007 č. k. 17 C 161/97-229 žalobu zamietol a zároveň rozhodol o povinnosti žalobcov zaplatiť žalovanému náhradu trov konania a zaplatiť aj náhradu trov štátu. Takto rozhodol poukazujúc na výsledky vykonaného dokazovania, z ktorého vyvodil záver, že neboli splnené základné predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu, pretože žalobcovia vykonávali podnikateľskú činnosť v nebytových priestoroch prenajatých ich vlastníkom (osobou odlišnou od žalovaného) na základe absolútne neplatnej nájomnej zmluvy. Zmluva o nájme týchto nebytových priestorov zo dňa 14.1.1992 bola totiž uzavretá bez predchádzajúceho súhlasu obce (mesta), keďže tento bol udelený až dňa 17.1.1992. V súvislosti s právoplatným rozsudkom Okresného súdu Martin zo dňa 22. februára 1999 č. k. 9 C 112/94-104 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline zo 14. decembra 1999 sp. zn. 5 Co 1943/99, ktorým bola žalovanému uložená povinnosť umožniť žalobcom ako nájomcom vstup do prevádzkovej jednotky nachádzajúcej sa v M. ulici, s obchodným názvom L., cez vstupnú chodbu na prízemí objektu v ktoromkoľvek čase, uviedol, že týmito rozhodnutiami nebol viazaný, pretože v ich výroku nebola určená platnosť resp. neplatnosť zmluvy o nájme nebytových priestorov.

Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací na odvolanie žalobcov rozsudkom zo 4. júna 2009 sp. zn. 9 Co 376/2007 rozsudok súdu prvého stupňa v zamietajúcom výroku vo veci samej a vo výroku o trovách štátu potvrdil. Vo výroku o trovách prvostupňového konania účastníkov ho zmenil a rozhodol aj o trovách odvolacieho konania. Potvrdenie prvostupňového rozsudku vo veci samej odôvodnil jeho vecnou správnosťou poukazujúc na to, že absolútne neplatná zmluva o nájme nebytových priestorov nezaložila žalovanému žiadnu povinnosť, preto ju žalovaný nemohol porušiť a teda ani spôsobiť žalobcom škodu. Neboli tak naplnené základné predpoklady zodpovednosti za škodu v zmysle § 420 ods. 1 a 3 Obč. zákonníka a to osobitne predpoklad porušenia právnej povinnosti a príčinnej súvislosti medzi vznikom škody a porušením právnej povinnosti.

Proti uvedeným rozsudkom okresného i krajského súdu podal na podnet žalobcov mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol, aby dovolací súd oba rozsudky zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci súdmi v základnom konaní. Za nesprávne právne posúdenie veci označil predovšetkým riešenie právnej otázky platnosti či neplatnosti zmluvy o nájme nebytových priestorov a ďalej právnej otázky splnenia základného predpokladu zodpovednosti za škodu a to protiprávneho konania žalovaného.

V súvislosti so záverom súdov o absolútnej neplatnosti zmluvy o nájme nebytových priestorov z dôvodu, že bola uzavretá bez predchádzajúceho súhlasu obce, vyslovil názor, že dodatočne udeleným súhlasom došlo ku konvalidácii tohto právneho úkonu. Uviedol, že takáto interpretácia zodpovedá účelu právnej úpravy, ktorá v dobe uzavretia zmluvy vyžadovala obligatórny súhlas obce s nájmom nebytových priestorov. Týmto účelom bola možnosť obce v súlade s verejným záujmom ovplyvniť štruktúru, rôznorodosť a potrebnosť prevádzkarní v určitej lokalite. Ak ale obec udelila súhlas s nájomnou zmluvou hoci aj dodatočne, odpadol legitímny dôvod dovolávať sa jej neplatnosti. Konajúce súdy mali preto vec posúdiť tak, že žalobcovia užívali nebytové priestory na základe platného právneho úkonu.

Pre prípad, že by sa dovolací súd nestotožnil s právnym názorom o konvalidácii právneho úkonu, generálny prokurátor namietal aj nesprávne právne posúdenie veci v otázke nesplnenia základného predpokladu zodpovednosti za škodu a to protiprávneho konania žalovaného. Poukazoval na to, že konanie žalovaného napĺňalo znaky protiprávneho konania a to z dôvodu, že v rozpore z ustanoveniami §§ 4 až 6 Obč. zákonníka zasiahol do pokojného stavu. Súkromné právo je totiž postavené na zásade zákazu svojpomoci a na zásade ochrany pokojného stavu a držby. Držiteľ a detentor veci sú chránení proti zásahom tretích osôb už na skutkovom základe držby, bez ohľadu na ich právny vzťah k predmetu držby, pretože opak by znamenal spoločenskú anarchiu. Žalovaný nemal právo obmedziť držbu (resp. detenciu) žiadnej osoby fakticky užívajúcej predmetné nebytové priestory. Žalobcovia, ktorí užívali priestory so súhlasom vlastníka (hoci i na základe prípadne neplatnej zmluvy) mali k predmetu držby lepšie právo ako žalovaný, ktorý žiadne iné (lepšie) právo k nebytovým priestorom nemal. Okrem toho rozsudkom Okresného súdu Martin z 22. februára 1999 č. k. 9 C 112/1994 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline zo 14. decembra 1999 sp. zn. 5 Co 1943/99 bolo právoplatne deklarované, že žalovaný obmedzil prístup žalobcov do nebytového priestoru protiprávne. V zmysle § 159 ods. 2 O.s.p. boli konajúce súdy viazané skutkovým a právnym záverom, že konanie žalovaného bolo porušením právnej povinnosti. Svoju procesnú aktivitu mali zamerať už len na posúdenie otázky, či v príčinnej súvislosti s týmto porušením vznikla žalobcom škoda.

Žalobcovia vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu sa s jeho obsahom v celom rozsahu stotožnili.

Žalovaný vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu navrhol tento opravný prostriedok ako neopodstatnený zamietnuť. Poukazoval na to, že súdy v základnom konaní vec správne právne posúdili a že generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní predniesol skutkové tvrdenia o údajnej existencii súhlasu vlastníka nebytových priestorov s ich užívaním žalobcami, ktoré však žalobcovia netvrdili a ani nenavrchovali dôkazy na ich preukázanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že boli splnené podmienky pre podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom Slovenskej republiky a že je prípustné, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.) preskúmal oba napadnuté rozsudky, ako aj konanie, ktoré im predchádzalo, a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené, aj keď nie zo všetkých v ňom uvedených dôvodov.

Nesprávnym právnym posúdením veci je pochybenie súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav, teda prípad, kedy bol skutkový stav posúdený podľa iného právneho predpisu, než ktorý správne mal byť použitý, alebo ak síce bol aplikovaný správne určený právny predpis, ale súd ho nesprávne interpretoval (nesprávne vyložil podmienky všeobecne vyjadrené v hypotéze právnej normy a v dôsledku toho nesprávne aplikoval vlastné pravidlo, stanovené dispozíciou právnej normy).

Podľa § 420 ods. 1 Obč. zákonníka každý zodpovedá za škodu, ktorú spôsobil porušením právnej povinnosti.

Podľa § 159 ods. 2 O.s.p. výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre účastníkov a pre všetky orgány, ak je ním rozhodnuté o osobnom stave, je záväzný pre každého.

Základným predpokladom vzniku občianskoprávnej zodpovednosti fyzických a právnických osôb v zmysle citovaného ustanovenia § 420 ods. 1 Obč. zákonníka je porušenie právnej povinnosti (protiprávny úkon). Právna teória vykladá protiprávny úkon ako prejav ľudskej vôle, ktorý je v rozpore s objektívnym právom. Obč. zákonník nerozlišuje, či ide o porušenie právnej povinnosti vyplývajúcej z právneho predpisu alebo o porušenie právnej povinnosti vyplývajúcej zo zmluvy. Porušenie právnej povinnosti sa neprezumuje, ale

musí byť poškodeným preukázané. V súdnom konaní je povinnosťou žalobcu preukázať, že došlo k určitému skutku, z ktorého je vyvodzovaná zodpovednosť žalovaného za protiprávny úkon. Posúdenie, či preukázaný skutok je protiprávnym konaním, je posúdením právnym, ktoré patrí súdu. Poškodený preukazuje skutkové okolnosti, ktoré po právnej stránke hodnotí súd.

V zmysle citovaného ustanovenia § 159 ods. 2 O.s.p. je výrok právoplatného rozsudku pre súd záväzný, pokiaľ posudzuje (ako predbežnú otázku) medzi účastníkmi právne vzťahy, ktoré boli právoplatne vyriešené súdnym rozhodnutím.

V prejednávanej veci bolo zo skutkového hľadiska zistené, že žalobcovia uzavreli dňa 14.1.1992 s J. L. a manželkou zmluvu o nájme nebytových priestorov (skladových priestorov) na prevádzkovanie reštauračných služieb – predaja piva, že žalovaný uzamknutím vchodových dverí im zamedzil vstup do predmetu nájmu, v dôsledku čoho v nich nemohli v dobe od 10.5.1994 do 21.8.1995 vykonávať podnikateľskú činnosť, a že právoplatným rozsudkom Okresného súdu Martin z 22. februára 1999 č. k. 9 C 112/94-104 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline zo 14. decembra 1999 sp. zn. 5 Co 1943/99 bola žalovanému uložená povinnosť umožniť žalobcom ako nájomcom vstup do prevádzkovej jednotky nachádzajúcej sa v M. ulici, s obchodným názvom L., cez vstupnú chodbu na prízemí objektu, a to v ktoromkoľvek čase.

Pretože predmetom konania bol nárok na náhradu škody, bolo povinnosťou žalobcov preukázať základné predpoklady tejto zodpovednosti, a to predovšetkým predpoklad protiprávneho konania žalovaného. Žalobcovia vyvodzovali protiprávne konanie žalovaného zo skutku, ktorý mal spočívať v tom, že uzamknutím vchodových dverí im zamedzil vo vstupe do nebytových priestorov. Tento skutok bol vykonaním dokazovaním preukázaný, keďže ho potvrdil aj sám žalovaný. Úlohou súdov v základnom konaní tak bolo posúdiť, či konanie žalovaného bolo v konkrétnych súvislostiach protiprávnym konaním. Vzhľadom na skutočnosť, že v priebehu konania bola táto otázka právoplatne vyriešená v inom súdnom konaní, boli súdy v zmysle § 159 ods. 2 O.s.p. právoplatným súdnym rozhodnutím viazané. Pokiaľ v tomto inom konaní bola žalovanému uložená povinnosť umožniť žalobcom vstup do nebytových priestorov, bolo tým zároveň skutkovo aj právne deklarované konanie žalovaného spočívajúce v zamedzení vstupu žalobcov do nimi užívaných nebytových priestorov ako konanie v rozpore s objektívnym právom, teda protiprávne konanie (žalobe

bolo vyhovené). Súd v základnom konaní, pre ktoré bolo riešenie tejto otázky záväzná, mali preto predpoklad zodpovednosti žalovaného za škodu a to jeho protiprávne konanie, považovať za splnený, a zaoberať sa už len existenciou ďalších predpokladov tejto zodpovednosti. Záväznosť právoplatných rozhodnutí nemohli odmietnuť nepriamym spochybňovaním ich správnosti poukazujúc na to, že v nich nebola riešená otázka platnosti či neplatnosti zmluvy o nájme nebytových priestorov. Princíp právnej istoty vyplývajúci z pojmu právneho štátu ako aj autorita právoplatných súdnych rozhodnutí vyžadovali ich dôsledné rešpektovanie. Námietky generálneho prokurátora boli preto v tomto smere v celom rozsahu opodstatnené.

Podľa názoru dovolacieho súdu, aj keby otázka protiprávneho konania žalovaného nebola vyriešená právoplatným súdnym rozhodnutím v inom konaní, nebolo by bez ďalšieho možné vylúčiť tento predpoklad zodpovednosti za škodu len poukazom na prípadnú absolútnu neplatnosť zmluvy o nájme nebytových priestorov a teda len poukazom na nemožnosť porušenia povinnosti vyplývajúcej z tejto zmluvy. Ako už bolo uvedené, aplikácia ustanovenia § 420 ods. 1 Obč. zákonníka prichádza do úvahy nielen v prípade porušenia povinnosti vyplývajúcej zo zmluvy, ale aj v prípade porušenia povinnosti vyplývajúcej z právneho predpisu. Takouto povinnosťou môže byť aj povinnosť neprekročiť medze dovolenej svojpomoci, prevenčná povinnosť predchádzať škodám, povinnosť rešpektovať absolútne práva, akými sú vlastnícke právo alebo právo zodpovedajúce vecnému bremenu, prípadne aj práva odvodené od týchto absolútnych práv (napr. právo detencie) a pod. Aj námietky generálneho prokurátora týkajúce sa nevyhnutnosti takéhoto právneho posudzovania veci boli preto dôvodné.

K právnemu názoru generálneho prokurátora o konvalidácii absolútne neplatného právneho úkonu dovolací súd poznamenáva, že platné právo neumožňuje spätné zhojenie väd právnych úkonov absolútne neplatných (konvalidáciu). To však nič nemení na opodstatnenosti podaného mimoriadneho dovolania.

Ďalšími námietskami uplatnenými v mimoriadnom dovolaní, týkajúcimi sa otázky premlčania resp. čiastočného premlčania uplatneného nároku, sa dovolací súd nezaoberal, pretože by to bolo v tomto štádiu konania predčasné, keďže prípadne premlčanie nebolo dôvodom zamietnutia žaloby.

So zreteľom na uvedené dovolací súd podľa § 243b ods. 2 veta prvá v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p. rozsudky oboch súdov pre nesprávne právne posúdenie veci a dôsledku toho aj nedostatočné zistenie skutkového stavu v súvislosti s posúdením ďalších predpokladov zodpovednosti za škodu zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. V novom rozhodnutí rozhodne súd, ktorému sa vec vracia, aj o trovách pôvodného ako i dovolacieho konania.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 10. augusta 2011

JUDr. Rudolf Č i r ě, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová